55 (2007) 40, 10

Drijfveren

Over dopen

De derde Europese Oecumenische Assemblee (EEA3), van 4 tot en met 9 september in de Roemeense stad Sibiu, was niet alleen een bron van inspiratie. Zij leverde kerken en gelovigen ook het nodige huiswerk op. Het slotdocument, met de code 159-07 ook wel de 'boodschap van Sibiu' genoemd bevatte onder het motto 'het licht van Christus schijnt over allen' tien aanbevelingen. De komende weken becommentarieert Margriet Gosker, afgevaardigd naar Sibui namens de PKN, de 'tien geboden van Sibiu'.

Het 'tweede gebod' van Sibiu gaat over onderlinge dooperkenning. Rond de doop zijn er altijd veel problemen geweest, vooral bij oecumenische huwelijken, bij kerkovergangen en wanneer immigranten zich melden bij een kerkgenootschap in een ander land. Algemeen wordt in de oecumenische beweging erkend dat de doop éénmalig is en niet kan worden herhaald. Maar hoe moet het dan, als men elkaars doop niet erkent? Daarom was dit één van de drie hoofdthema's in het Lima-rapport uit 1982: hoe kunnen we bereiken dat kerken elkaars doop erkennen? Vanzelfsprekend is het allerminst en het doet vooral pijn, wanneer een kerk bij overkomst uit een andere kerk eist, dat er opnieuw - maar nu pas echt - wordt gedoopt. Dat is niet alleen een diskwalificatie van iemands doop, maar ook van andermans kerk-zijn. Gelukkig werd rond 1967-68 officieel vastgelegd, dat de kerken, die nu de PKN vormen en de RKK elkaars doop erkennen. Dat besluit werd genomen naar aanleiding van de herdoop van prinses Irene door kardinaal Alfrink bij haar overgang naar het rooms-katholicisme. Bij overgang naar een andere kerk hoeft er nu in Nederland meestal niet opnieuw te worden gedoopt. In de praktijk komt het er op neer, dat de kerken die deel uitmaken van de Raad van Kerken in Nederland en ook de kleinere kerkgenootschappen uit de gereformeerde traditie elkaars doop als geldig (niet altijd als wettig) erkennen. Dat is de oecumenische winst van het laatste kwart van de vorige eeuw. De PKN stelt daarbij als criterium, dat de doop bediend moet zijn door een in de andere kerk bevoegd persoon, dat de doop bediend moet zijn met water en dat er gedoopt moet zijn in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De bestaande dooperkenningen werden steeds afzonderlijk per kerk en per land afgesloten. Bij onze oosterburen werd bijvoorbeeld in 2004 dooperkenning bereikt tussen de EKD en de Grieks-Orthodoxe Kerk. En de dooperkenning tussen de RKK, de EKD en negen kleinere kerken werd in april 2007 officieel bekrachtigd. We zijn dus op de goede weg. Maar we zijn er nog lang niet. Daarom is het goed, dat Sibiu aanbeveling II ons dit als huiswerk opgeeft.

Pijnlijk

Maar ook de onderscheiden visie op kinderdoop en volwassendoop speelt een rol. Het door sommige kerken niet erkennen van de kinderdoop is een fiks probleem. In Nederland is dat momenteel hoogst actueel, mede door de opkomst van de evangelicale beweging. Ik juich het toe, wanneer men inspeelt op hedendaagse verlangens naar authentieke geloofsbeleving, maar beseft men wel voldoende wat er op het spel staat als men herdoop stimuleert? Onlangs verbraken twee predikanten, die zich lieten overdopen - als ik het goed heb begrepen - de band met de PKN. Dat is pijnlijk voor alle betrokkenen. Tegenwoordig worden kerkenraden nog al eens geconfronteerd met gemeenteleden die herdoop aanvragen Hoe authentiek dit verlangen naar persoonlijke doopervaring ook kan zijn, een overdoop is en blijft een diskwalificatie van het gedoopt-zijn. Want er is maar één doop en die wordt aan een mens maar één keer in je leven bediend. Doopherhaling is daarom volstrekt onwenselijk en zou het unieke karakter van de doop aantasten. Ik verwacht van de kerkleiding op dit punt een helder geluid. Ik wil er nog dit aan toevoegen: wij kennen behalve de doop ook het sacrament van het avondmaal. Dit niet eenmalig, maar mag met vreugde en ook met regelmaat worden gevierd. Zou een diepere en meer doorleefde viering van dit sacrament niet tegemoet kunnen komen aan de gezonde behoefte aan authenticiteit in de geloofsbeleving?

Margriet Gosker

Persoonlijk

'Het creatieve en sociale hebben met elkaar te maken'

Gefascineerd door licht

"De laatste jaren ben ik gefascineerd door licht, met name het bewaren van licht. Het licht staat voor mij voor het goddelijke." Aan het woord is kunstenaar Justia Heijkoop.

Justia Heijkoop heeft bepaald geen eentonig leven achter de rug. Haar moeder overlijdt vrij jong en met haar tweelingzusje wordt ze al op jonge leeftijd in een pleeggezin geplaatst. "Van de ene op de andere dag kwamen we in een totaal andere leefwereld terecht. Als kind accepteer je dat en pas je je aan om te overleven. Ik ben erg goed in overleven", glimlacht Heijkoop.
Op haar zestiende loopt ze van huis weg om toch weer naar haar pleegfamilie terug te keren en haar school af te maken. Vervolgens wordt ze op haar twintigste voor het eerst moeder: "Daar was ik dolgelukkig mee; eindelijk ging ik een eigen familie maken! Het betekende een grote nieuwe start voor mij. Ik heb wel de sociale academie afgemaakt. Daarvoor had ik al een aantal jaren de kunstacademie gedaan."

Creatief en sociaal

Vijf jaar na de geboorte van haar oudste dochter krijgt ze nog een zoon en een dochter uit een tweede relatie. Na een aantal jaren fulltime voor haar kinderen te hebben gezorgd, gaat ze aan het werk. Eerst als onderwijzeres op een LOM-school, later werkt ze met Roma-zigeuners in binnen- en buitenland. Ondertussen werkt ze daarnaast als kunstenares.
"Het creatieve en het sociale hebben voor mij altijd met elkaar te maken gehad", zegt Heijkoop. "Zo merkte ik bijvoorbeeld dat toen we naailes gaven aan Roma-vrouwen, hun kinderen daardoor erg goed Nederlands leerden en beter meekwamen op school waardoor ze weer beter aansluiting vonden bij het onderwijs.
Later startten mijn man en ik soortgelijke projecten in Tsjechië en Slowakije. Dat heb ik een jaar of tien gedaan en toen kregen we een uitnodiging om naar Afrika, Mozambique, te gaan en daar projecten te starten."

Het licht van Afrika

"De kleuren het licht en de mensen van Afrika hebben me ongelofelijk geïnspireerd. Mijn schilderwerk heeft een grote verandering ondergaan, het lijkt wel of de mensen er meer uit verdwenen zijn en het landschappelijke en het licht de overhand heeft gekregen.
Lange tijd is beweging één van mijn belangrijkste thema's geweest. De laatste jaren ben ik gefascineerd door licht, met name het bewaren van licht. Het licht staat voor mij voor het goddelijke. Want als er geen licht is, is er geen leven. Daarom komt het in ieder werk van mij terug. Soms is het licht heel klein omdat het heel donker en winters is. Soms is het meer aanwezig, maar het is er altijd."
Na Mozambique vertrekt Heijkoop met haar man naar Macedonië waar ze in contact komt met de islam. "Terug in Nederland ontstond bij mij het idee om een kunstproject over de Tien Geboden te maken met vrouwen uit verschillende culturen en met verschillende religieuze achtergronden.
Ik wilde de maatschappelijke discussie op gang wilde brengen. Want ik had gemerkt, na drie jaar uit Nederland te zijn weg geweest, dat er veel veranderd was. We waren vertrokken net na de aanslag op de Twin Towers en drie jaar later zag ik dat de geloven, met name het christendom en de islam, steeds meer tegenover elkaar waren komen te staan. Ik ben een positief ingesteld mens en denk dan: laten we eens kijken of we dat kunnen doorbreken.
Ik ben veel met de Tien Geboden bezig geweest en heb ontdekt dat ze heel goed in elkaar zitten. Ze dekken zó goed de lading van het leven. Ik heb ook alle geboden min of meer met voeten getreden en dan zie je ook wat er gebeurt als je je er niet aan houdt. Neem het gebod dat zegt dat je niet in de Naam van God mag spreken. Toch wordt dat heel veel gedaan, met alle gevolgen van dien. Ik denk dat als we ons allemaal aan de Tien Geboden zouden houden, het helemaal goed zou komen met de wereld."

Margreet Hogeterp

"Ik heb ontdekt dat de Tien Geboden heel goed in elkaar zitten."

Foto CW